

III.

P. B O D D A E R T

O V E R D E

K R A A K B E E N I G E
S C H I L D P A D.

P E T R U S B O D D A E R T

D E

T E S T U D I N E
C A R T I L A G I N E A.

B R I E F
V A N
PIETER BODDAERT,
MEDICINÆ DOCTOR,

*Oud Raad der Stad VLISSINGEN, Lid van het ZEEUWSCHE 'Ge-
noodfchap der Wetenschappen te VLISSINGEN,*

A A N D E N

WELEDELEN GESTRENGEN HEERE
W. R O Ë L L,
MEDICINÆ DOCTOR,

*Commissaris der Stad AMSTERDAM Bewindhebber der WEST-INDI-
SCHE Compagnie, en Directeur der Societeit van SURINAME.*

Behelzende eene Naaukeurige Beschrijving, en naar het leven
vervaardigde Afbeelding,

V A N D E

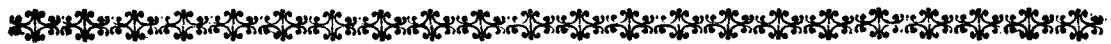
K R A A K B E E N I G E
S C H I L D P A D,

Uit de Verzameling van Wylen den

WELEDELEN ZEER GELEERDEN HEERE
JOHANNES ALBERTUS SCHLOSSER,

In Zijn WELED. Leven

*Zeer Kundig Artz, Lid van het Koninklijk Genoodfchap te LONDON, en van het
ZEEUWSCHE Genoodfchap der Wetenschappen te VLISSINGEN.*

Te AMSTERDAM,
By KORNELIS VAN TONGERLO, 1770.

PETRI BODDAERT,
MEDICINÆ DOCTORIS,

*Urbis FLISSINGÆ exconsilarii, Societatis ZEELANDICÆ
scientiarum, quæ FLISSINGÆ est, Socii,*

E P I S T O L A
AD VIRUM AMPLISSIMUM
W. R O Ë L L,
MEDICINÆ DOCTOREM,

*Urbis AMSTELODAMI Commissarium, Societatis INDICÆ
Occidentalis Moderatorem, Societatis SURINAMENSIS
Directorem Sagacissimum.*

D E

T E S T U D I N E
C A R T I L A G I N E A.

Descripta atque accuratissima icone illustrata

EX MUSEO

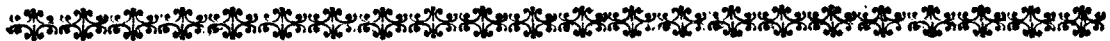
VIRI CELEBERRIMI

JOHANNIS ALBERTI SCHLOSSERI,

Dum in vivis esset

MEDICINÆ DOCTORIS

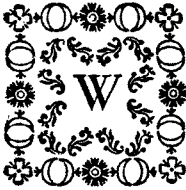
*Expertissimi, Societatis regiae LONDINENSIS, atque Societatis ZEE-
LANDICÆ quæ FLISSINGÆ est, Socii.*

AMSTELODAMI,

APUD CORNELIUM VAN TONGERLO, MDCCLXX.

WEL EDEL GESTRENGE HEER!

 IJ hebben onze verwondering dikwijls laten gaan, over de verscheiden Dieren, welke met ons, onzen Landen Waterbol bewoonen; zoo vaak wij over de Natuurlijke historie spraaken, en die overeenkomst zогten na tegaan, welkers aanzijn zoo klaar blijkt. Wij oordeelden, dat de Natuur zonder gaping, in eene geduurige rei van den Mensch tot den Polijpus voortging, dat hier van daan de Plant-Dieren het Dierenrijk, met dat der Bloemen vereenigden, en wij zaagen verder, hoe door verscheiden trappen de bewerktuigde Planten, tot de onbewerktuigde Delfstoffen overgaan.

HET zij mij thans geoorlofd Weled. HEER U Weled. eenen schakel uit dien grooten keten voortedraagen, en wel zulk eenen die de Levenbaarende met de eijerbaarende verbind. Ik meen het **KRAAKBEENIG SCHILDPADJE.**

MIJ dunkt ik hoor U Wel Ed. Geftr. mij reeds tegenwerpen,
III. BRIEF. dat

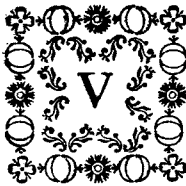
V I R O A M P L I S S I M O

W. R O Ë L L,

M E D. D O C T.

S. D. P.

P. B O D D A E R T.

 ARIA, quae nobiscum globum nostrum terraqueum habitant animalia, saepius mirati sumus, cum mihi Vir Celeb. contigerit sermonem de re Naturali tecum habere, atque analogiam, quae inter ea tam clare patet, prorsus inquirere. Vidimus tum Naturam absque hiato et continuata serie procedere, ab homine ad polypum, et inde zoophyta, duplici vita, regnum Faunae cum laeto Florae imperio conjungere, Et tandem per varios plantarum gradus, in inorganisata desinere corpora perspeximus.

JAM mihi liceat Vir Celeb. annulum ex illa magnâ catenâ oculis tuis subjicere et quidem talem, qui ovipara cum viviparis conjungit animalibus; TESTUDINEM volo CARTILAGINEAM.

TE mihi objicientem, non per Testudines, sed Lacertas transitum effici,

EPIST. III.

A

vi-

2 OVER DE KRAAKBEENIGE SCHILDPAD.

dat deze overgang, niet door de SCHILDPADDEN, maar door de *Haagdisfchen* gemaakt word; maar wat is een SCHILDPAD anders dan een geharnaschte *Haagdisch*, en in de Natuurlijke order, fchijnende SCHILDPADDEN, tot de *Haagdisfchen* te behooren, of ten minften dezelve ten naauwften te volgen. Het blijkt duidelyk dat zij in allen deele met de *Haagdisfchen* overeenkomen, en alleen door een beenig fchild onderscheiden zijn; het is bij een naaukeurig onderzoek ten hoogften blykbaar, en alle de waarneemingen der Natuur onderzoekeren toonen aan, dat de meeste Zeebewoners, met een dik Leder, Schubben, of Schilden gewapend zijn. Dus hebben de Visfchen *fchubben*, de Schelp-Visfchen *kalkagtige Huizen*, de Zee-Duizendbeenen en de Zee-Katten *fcheeden*, de fterren en verfcheiden Zee-appels zijn lederagtig of kalkagtig. Deze bij elkander gebragt, kan dunkt mij de natuurlijke order dus begreepen worden: De *Haagdisfchen*, de *Schildpad*, de *Zee-Kat*, de *Zee-Ster*, de *Zee-Appel*, de *Hoorens* en *Schulpen*, de *Zandpijp* de *Steenworm*, de *Houtworm*, de *Zandkaker*, de *Zee-Duizendbeen*, de *Zee-Rups*, de *Visfchen*.

Ik oordeel dat het geflagt der SCHILDPADDEN, tusfchen de *Haagdisfchen*, en *Zee-Katten* moet geplaatst worden, om dat het

DE TESTUDINE CARTILAGINEA. 3

video, sed TESTUDO, quid aliud est quam Lacerta loricata, et in ordine Naturali TESTUDINES pertinere, ad Lacertas vel saltem proxime sequi, nullus dubito. Ab omni parte cum Lacertis convenire, et solum modo ossa differre testa clare patet; et oceanis incolis id proprium esse, quod duriori corio, squamis, scutisve durioribus obtegantur, docent omnium Naturae scrutatorum observationes, sic Pisces squamis, Lacertae scutis Conchijlia testis, Nereides tabis, Sepiae vaginis instruuntur, et Aferiae, Echinique coriaceae, vel calcareae. Hisce in Phalanges reductis, ordo Naturalis sic concipi posse mihi videtur: Lacerta, Testudo, Sepia, Aferias, Echinus, Conchijlia Univalvia, Bivalvia, Solen, Pholas, Teredo, Serpula, Nereis, Aphrodite, Pisces.

GENUS itaque TESTUDINIS inter Lacertas et Sepias collocari deberi, ex eo censeo, quod figura capitis, pedum, caudaeque Lacertam,

4 OVER DE KRAAKBEENIGE SCHILDPAD.

Hoofd, de Voeten en de Staart eene *Haagdijcb* vertoonen, en het Ligchaam, gelijk dat der Zee-Katten, in eene scheede beslooten is. De Ridder LINNÆUS geeft het geslachtsmerk aldus op: *een viervoetig Ligchaam, dat een Staart heeft, met een Schild bedekt is; en de Kraakbeenen, zonder Tand.* (Syst. XII. p. 350.) De Heer GRONOVIVS beschrijft de SCHILDPAD aldus: *een viervoetig Ligchaam, met een harde onbeweeglijke Schaal omgeven, onder welke het Hoofd, de Voeten, en de Staart kunnen verborgen worden; Vier loop- of Zwem-Pooten, de Staart zeer kort en kegelagtig.* (Mus. Ichth. II. p. 85.) Volgens den Natuurlijke rang kan de SCHILDPAD dus bepaald worden: *Kortstaartige Haagdijcb met een gebarnascht Ligchaam.*

DIT geslacht kan in drie benden verdeeld worden. De *Zee-Schildpad* met Zwem Pooten, de *Land-Schildpad* met gespleeten Vingers, en de *Zoetwater-Schildpad*, met stompe onverdeelde olifants voeten (LINN. *ibid.* in d^e aanmerk.)

ALLE hebben zij dat gemeen, dat het Hoofd wat breeder dan den Hals is, en kegelagtig, de *Hals* is rolrond, en gerimpeld, het Ligchaam met een schild, dat beenig, Kraakbeenig, of Lederagtig is gedekt, in zommigen is het als een verwulf verheven, in
an-

DE TESTUDINE CARTILAGINEA. 5

referat, atque corpus, aequae ac Sepiarum, vagina seu testa includitur. Clarissimus LINNÆUS characterem genericum sic describit, Corpus tetrapodum, caudatum testa obtectum, os mandibulis nudis, edentulis (Syst. XII. p. 350.) Cel. GRONOVIVS Testudinem definit: Corpus quadrupes, testa duriore immobili circumdatum, sub qua Caput, Pedes, caudamque abscondere potest, Pedes quatuor cursorii aut natatorii; cauda brevissima conica. (Mus. Icht. II. p. 85.) Secundum ordinem naturalem definienda foret: Lacerta brevicauda, corpore cataphracto.

IN tres, facile Phalanges hoc genus dividitur, nempe Testudo Marina, pedibus pinniformibus, submuticis. Terrestris pedibus fissis digitatis, et Paludosa sive aquarum dulcium, pedibus elephantinis obtusis indivisis. (LINN. Syst. XII. l. c. annotat.)

OMNES id commune habent, quod Caput collo paulo latius sit, subconicum, Collum cylindricum, rugosum, praeputium retrahendum refert. Omnium corpus testa ossea, cartilaginea, vel coriacea obtegitur ab omni parte. Testa in aliis fornicis instar convexa, in quibusdam paulo

6 OVER DE KRAAKBEENIGE SCHILDPAD.

andere is het wat platter, in anderen wederom vlak, waar van ik 'er maar een ken; die ik zelf bezit.

HIER blinken geen gloeiende Coleuren, want alle zijn zij bruin, grijs of zwartagtig, behalven de gemelde platte, die wit is, echter niet zonder vermenging van bruin grijs aan de Vinnen. Echter heeft de SCHEPPER hen niet zonder Cieraad gelaaten, want der meesten schild is met regelmatige figuren die, zeshoekig, vijfhoekig of veelhoekig zijn, geteekend, behalven de *Kraakbeenige* die ik straks beschrijven zal, de *Lederagtige* (LINN. *Syst.* XII. p. 350. n. 1.) en de *Gekorrelde*, welke de Heer VAN DER MEULEN, bezit, en volgens zijne gewoone heuschheid, mij bij gelegenheid des zelfs beschrijving toegestaan heeft. Alle hebben zij eene korte kegelagtige staart, die aan haar begin rimpelig is, en aan de punt hard. De meeste worden zeer groot, zoo dat zij dikwijls tweehonderd pond en meer weegen.

IK zal hier de inwendige deelen der SCHILDPADDEN niet beschrijven, en alleen maar aantekenen 't geen mij het zeldzaamste voorkomt. Het hart is breeder dan hoog; De *Longen* doen niet veel tot den bloedsomloop, want gelijk andere tweeslagtige hebben zij een eijrond gat in 't hart, nog ook tot de stem, want de

DE TESTUDINE CARTILAGINEA. 7

planior, et in aliis, quarum tamen unicum novi exemplar, quod ipse possideo, plana.

NON hic, ut in aliis animalibus, splendor colorum vividorum oculos ferit, omnes enim fuscae, griseae vel brunneae, praeter modo dicta plana, quae alba, non tamen sine grisei ad pinnas intermixtione; haud tamen omni ornamento iis destituit CREATOR; plerarumque enim scuta, pulcerrime figuris regularibus hexagonis, pentagonisve, vel trapeziis exculptis delineantur, exceptis solis Cartilaginea, mox describenda, Coriacea, (LINN. Syst. XII. p. 350. n. 1.) et Granulata, quam possidet D. WILH. VAN DER MEULEN, mibique pro solitâ suâ humacitate, describendi veniam, data occasione, promisit. Cauda in omnibus brevîs, conica, basi rugosa, apice dura. Pleraeque in ingentem crescunt magnitudinem, ita ut aliquando ducentas et amplius ponderent libras.

NON hic partes internas TESTUDINUM describam; solum modo quaedam notabo, quæ mihi rariora videntur; Cor latius quam altum; nec Pulmones, ad circulationem perfecte aliquid faciunt, nam ut alia Amphibia, cor habet foramen ovale, nec ad vocem, nulla enim TESTUDO clamores edere po-

SCHILDPADDEN geeven geen geluid * maar zij beflaan de plaats der Lugtblaazen welke men in de visfchen vind, en het evenwigt is zoo juist, dat de SCHILDPAD niet zinken kan, wanneer het fchild door de zonne ftraalen verdroogd is. De *Slokdarm* is van binnen alom met kegelagtige teepetjes bezet, even gelijk de Heeren D'AUBENTON, en PALLAS in den *Slokdarm*, en aan den wortel der tong van zommige Vledermuizen gevonden hebben. (D'AUBENT, *Hift. Natur. Tom. XX.* edit. 12°. pag. 94. tab. 15. fig. 2. 3. DIERK. MENGELW. II. St. tab. II. fig. 6. bb.) Schoon men uiterlijk geen gehoortuig ontdekt, egter is het flaapbeen van binnen hol, en met een rond gaatje doorboord, welk gaatje door een Kraakbeenig plaatje geflooten word, deze holligheid bevat twee buizen, waarvan de eene met een vlies geflooten is, dat men voor een trommelvlies houden kan.

DE Teeldeelen van het Mannetje leggen in de Liesfchen, en vertoonen zig in de paertijd, het Wijfje is eijer-baarend, welke eijeren, wit en zagt zijn, zonder fchaal.

DIT

* DAT de SCHILDPADDEN egter in levensgevaer vervaerlijk fchreeuwen, verhaalen de Heeren NOBLEVILLE en SALERNE *Histoire des Animaux* Tom. II.

DE TESTUDINE CARTILAGINEA. 9

test *, *sed, locum tenet vesiculae äereae, quam in piscibus observari licet, et aequilibrium adeo perfectum est, ut si testa, radiis solaribus calefiat haud amplius, descendere possit. Oesophagus a parte, interná, tota undique glandulis conicis, oblongis, recumbentibus obsita, quales sed minores, numero et magnitudine in œsophago, et ad radicem linguae vesperilionum, invenerunt, viri doct. D' AUBENTON et PALLAS (Vide PALL. Specil Zool. fasc. IV. tab. II. fig. 6. bb. Histoire Natur. tom XV. edit. 12°. pag. 92. tab. 15. fig. 2. 3.) Quamvis externe nullum auditus organum in TESTUDINE appareat, os temporis tamen parte postica concavum, et foramine rotundo pertusum, quod foramen cartilagineá lamina clauditur, cavitas haec tubos duos continet, quorum alter membrana clauditur, quae pro membrana tympani habenda est.*

ORGANA masculi maxima, in inguine sita ad tempus oestri sese ostendunt; femina ovipara; ova deponit mollia, alba absque tegmine calcareo.

HAEC

* TAMEN, de TESTUDINE in summo descrimine vitae, clamores horrendos edente, memorant, D. SALERNE et NOBLEVILLE Hist. des Anim. Tom. II.

EPIST. III.

C

DIT, WEL ED. HEER, is het geen ik van de SCHILDPADDEN, aanmerkens waardig vind, hunne taaiheid van leeven hebben zij met andere Zee-Dieren gemeen, dezelve is zoo groot, dat de beroemde REDI het geheele hersfen gestel uit een SCHILDPAD genoomen heeft, egter wandelde dezelve en bewoog zig niet alleen, maar de wond was in drie dagen geneezen, en zij leed niets, dan dat zij blind was; of derhalven de grondregel, *dat de grond van beweging, en gevoel van de barsfenen en zenuw-bedden moet afgeleid worden*, hier geen uitzondering lijd, zal ik thans niet onderzoeken.

WAT de onderscheiding der soorten aangaat, deze moet van de pooten, bek, en schild genoomen worden, de onderscheiding der Pooten hebben wij boven gezien de Zwem-Pooten, dienen voor Vinnen om te zwemmen, zij zijn geheel lederagtig, buigzaam, en met een nageltje aan de bovenzijde voorzien. Deze SCHILDPADDEN hebben gemeenlijk een schild op het welk de schilden daksgewijs leggen, en bladeragtig, of vijfhoekig zijn. (SEB. *Schak.* tab. 79. f. 3. 4. tab. 80. f. 1.) de Bek is van vooren haaksgewijs omgekromd en de Kaakbeenen loopen dus puntig toe. Schoon de meeste geen tanden hebben, egter zijn de Kaakbeenen zaags-

DE TESTUDINE CARTILAGINEA. II

HAEC sunt VIR AMP. quae de TESTUDINIBUS in genere notatu digna detegere potui; Vivacitatem cum coeteris plerisque marinis communem habent, eaque tanta est, ut Celeb. REDI, TESTUDINI terrestri, omne auferens cerebrum, viderit eam non solum ambulantem, moventem, sed et vulnus per triduum sanatum erat, et nil mali inde passa, nisi quod visu orbaretur, an ergo hoc axioma Physiologicum, quod omnis sensatio, et motus principium ex cerebro, ut thalamo nervorum derivandum fit, inde non exceptionem patiatur, hic non discutiam.

QUOD ad specierum distinctionem attinet, haec à pedibus, rostro, et testa desumenda. Pedum distinctionem paulo superius vidimus. Pinniformes pinnarum instar natatui inserviunt, et toti coriacei, flexiles, unguiculo ad partem superiorem instructi: hae plerumque testam habent inbricatam scutis lanceolatis; vel pentagonis; (SEB. Thef. I. tab. 79. f. 3. 4. tab. 80. f. 1.) rostrum anterius inflexum, maxillis in apicem curvatum abeuntibus, quamvis dentes pleraeque non habeant; attamen denticulatae sive ferratae sunt, qualiter videmus in Lacerta Crocodilo orientali.

gewijze uitgesneeden, gelijk in d' Oost - Indische *Crocodil*.

HET schild der Zee SCHILDPADDEN is verheven, om dus te beter het evenwigt te houden. De dikte en hardheid van dit schild is verschillende in de verscheiden soorten, in zommige zijn zij zeer hard en met harde knobbeltjes bezet, gelijk in de *Geknobbelde* (LINN. *Syst.* p. 351. GRONOV. *Zoopb.* 47.) en welke bij SEBA. (*Schatk. I. tab.* 69. *f.* 1. 2.) zeer fraaij afgebeeld is, yder schildje is met een knobbeltje bezet, en maakt dus drie evenwijdige kielen op het schild, en twee aan den buik. Andere hebben een dergelijk schild, maar zonder knobbeltjes, en met lange zeszijdige schilden voorzien, die geheele ruw zijn gelijk in de *Getandde*. (LINN. *Syst.* XII. p. 352.) in andere rijzen de plaatjes uit het schild als geknotte kegeltjes, gelijk in de *Wiskunstige* LINN. p. 353. *feb. I. p.* 86; andere zijn gelijk de Vischen met vijfhoekige schubben gedekt, gelijk in de *Carett*. (M. CATESB. *Nat. Hist. of Carol.* p. 39. *tab.* 39. en SEB. *l. c. tab.* 80. *fig.* 9.) Deze en verscheide andere hebben een verheeven, maar andere een plat, zagt schild, zoodanig, zijn de twee zeldzaame, welke zoo veel ik weet, alleen in de verzameling van wijlen den Heer SCHLOSSER gevonden werden, en welke ik

thans

TESTA TESTUDINUM *marinarum convexa, ut tanto melius in expansione cum aere externo aequilibrare possit. Densitas atque durities hujus testae varia est pro variis speciebus; in quibusdam enim durissima, tuberculisque solidissimis instructa, qualis est TESTUDO Scabra (LINN. Syft. XII. p. 351. GRON. Zooph. 74.) quodque enim scutum tuberculo notatum est, et itaque tres carinas parallelas in testa efficit; atque duas in scuto ventrali. Aliae testam habent Scabrae simillimam absque tuberculis, sed ut illa, scutis oblongis hexagonis, instructam, quae tota sunt scabra, ut in denticulata LINN. Syft. XII. p. 352. in aliis scutella ex testa oriuntur, quasi coni truncati, ut in Testudine Geometrica, LINN. l. c. p. 353. SEB. Muf. I. tab. 80. Aliae tandem piscium instar, squamis pentagonis imbricantur, qualis Caretta occurrit, CATESB. Nat. Hist. of Carol. p. 39. tab. 39. SEB. l. c. tab. 80. f. 9. Hae et plures aliae testa gaudent elevata, sed aliae testam habent compresam molliorem, tales sunt duae illae rarissimae species, quas, quantum scio, SCHLOSSERUS solus possidebat alba nempe, et mox describenda CARTILAGINEA, quasque ambas coram habeo, atque possideo.*

14 OVER DE KRAAKBEENIGE SCHILDPAD.

thans voor mij heb, en bezit de *Witte* namentlijk en de *Kraakbeenige*.

DE *Witte SCHILDPAD* (op dat ik UEd.) dezelve aanduide, behoort tot de *Zee SCHILDPADDEN*, de lengte van den bek tot den staart is twee duim * elf lijnen en een vierde. Het Hoofd is van boven verheeven, zeer glad, lang, en breeder dan hoog met festien schilden gedekt; Boven op den *Bovenkaak* die loodlijnig is en uit een been bestaat, staan de Neusgaten schuin, deze zijn een halve lijn lang een sesde lijn breed, van boven staan zij een lijn van elkander, en van onder een halve lijn; het *Bovenkakebeen* is anderhalve lijn hoog, de Oogen zijn groot naar evenredigheid gelijk in de meeste van dit geslacht, het heeft geen halsband, dat zeer bijzonder is, het vel van den Hals is bruin rood, vier lijnen lang, gerimpeld korrelagtig, het *Schild* is eijrond, gerand, aan den hals uitgesneden, de grootste as, is een duim en negen lijn en, de kleine as is een duim en zeven lijnen. De rand be-
staat

* Ik heb in de Maaten de Fransche voetmaat gebruikt, om bij gelegenheid met die van de Heer BUFFON, en van het dierkundig Mengelwerk te kunnen vergeleeken worden.

III. BRIEF.

TESTUDO ALBA, ut hanc tibi VIR CL. notam faciam, ad marinas pertinet, longitudo ab apice rostri usque ad extimam caudam, duas uncias undecim lineas cum quarta parte obtinet *. Caput, superne convexum, glaberrimum, albido-lividum, oblongum, Cathopeateum, sexdecim scutis tectum; maxillae superiori, (quae perpendicularis, et ex uno osse constat,) superstant nares obliquae; semilineam longae, sextam partem lineae latae, a parte superiore per lineam a se distant; a parte inferiore per semilineam, maxilla superior sesquilinea alta est, oculi pro mole magni, ut in plerisque congeneribus; nullum, quod singulare est, colli praeputium, ut in aliis omnibus, cutis colli rufo fusca longitudine quatuor linearum, rugosa, granulosa. Scutum, ellipticum, marginatum ad collum excisum, in axe majore unam unciam, cum novem lineis habet, axis minor unius unciae, septemque linearum est. Margo ex viginti quatuor scutellis quadratis constat; inter haec inter jacent et

tre-

* UBIQUE in mensuris, pedem gallicum (Pied du Roi) adhibui, ut et in spicilegiis zoologicis Belgicis, ut tanto melius data occasione, cum operibus Cl. BUFFONII atque D. Pallas mensurae meae comparari possint, absque calculo.

staat uit twintig vierkante schilden, tusfchen deze leggen dertien grooter *Schilden*, in drie reien, in de middelste rei leggen vijf regelmatige zeshoekige lange *Schildtjes*, behalven het laatste, dat een geknotte driehoek vertoond. In de zijdelingfche reien zijn de bovenste ongelijk en krom na de randzijde, de twee volgende verbeelden wapen *Schilden*, de laatste zijn ongeschikte vierkanten, daar loopt een witte band in de lengte, door de middelste reij. In alle andere is het *Schild* verheeven, dog hier hol, zoo dat het een boog maakt, die anderhalve lijn diep is. De verw is witagtig of liever graauw van onder is het Ligchaam geheel wit. Het Onderkaakbeen is korter dan het bovenste, en beftaat uit drie beenen waar van het middelste in een punt eindigt, welke punt in een holte van het verhemelte geflooten word, in geen van beide Kaakbeenen vind men tanden, het Onderkaakbeen is van binnen zeer dik en heeft als een middelfchot, gelijk in de wandbeenderen der viervoetige dieren, de binnenste tafel is zeer wit en het middelfchot bruin, de tong is zeer zagt, aan alle kanten vastgegroeid, de keel is rimpelig, en korrelagtig, als ook de ftrot en hals.

HET *Buikfchild* dekt den geheelen onderbuik, en rijft met een punt op de Borst, van daar loopt het onder de armen, en daar
be-

tredecim scuta majora, tribus seriebus posita, media series continet scuta quinque regularia, oblonga, hexagona, praeter ultimum quod refert pyramidis latus ab omni parte truncatum, series duae laterales scuta habent prima irregularia, a parte marginis curva, duo sequentia, scuta genealogica nobilium referunt, ultima sunt quadrangula irregularia, linea sive fascia albidior linearis, Sesquilineam lata, seriem mediam longitudinaliter secat. Scutum, in omnibus aliis convexum, hic concavum est, ita ut arcum efficiat sesquilineae altum, color albidus, sive potius cinereus, subtus corpus totum album est. Maxilla inferior superiore brevior, ex tribus ossibus constat, quorum medium in validum apicem desinit recurvum, in fossula palati recondendum, dentes in utraque maxilla desunt, maxilla inferior, intus inspecta, crassissima est, et quasi diploen habet, ut in osse bregmatis quadrupedum observari solet, tabula interna albidissima, diploë fuscum, lingua mollissima, per omnem partem adnata, gula rugosa granulata, ut et guttur et collum inferius.

SCUTUM Abdominale totum tegit abdomen, mucrone ad pectus surgit, dein sub brachia descendit, ibique margo incipit inferior, ex

EPIST. III. E quin-

begint de rand uit vijf schildjes bestaande, en eindigt aan de dijen, het loopt tusfchen de dijen door, en eindigt in een punt. De lengte van de eene punt tot de andere, is een en een halv duim, het bestaat uit zes schubbetjes, die door een lange naad gefcheiden worden, van de agterfte punt tot den aars, vond ik twee lijnen, en een derde, en de breedt drie lijnen, de aars is rond, en de opening is een lijn, rondfom ftraals gewijs met korreltjes bezet, die langrond en van onder grooter zijn, twee derzelve maaken een goot, die in den aars loopt, welke ik twijfel of voor de fcheede dient. Agter den aars volgt de Staart die Kegelachtig en krom is, met een een bruin fwart puntje, deze is met een vliesagtig uitfteekzel aan de rand van 't bovenschild vastgehegt. De *Schoulders* zijn na aan het Ligchaam gerimpeld en gekorreld, en zijn aldaar vier lijnen breed, de lengte van het Schouderbeen is vijf lijnen, en maakt geen hoek met het *Armbeen* maar een boog. Het armbeen is een en een halv duim lang, naar vooren puntig toeloopende, en heeft van vooren zes ftraalen; het kan den nagel in een gaatje verbergen, deze ftaat tien lijnen van het punt der Vin af, de Vin is van boven bruin ros, van onder bleeker.

DE Dijen zijn twee lijnen in een half lang, fijn gekorreld, vier

III. BRIEF.

lijnen

DE TESTUDINE CARTILAGINEA. 19

quinque scutellis constans, et ad femora postica desinens, inter femora descendit; Scutum in apicem definit, ab uno apice ad alterum sesqui-unciam longum est, ex sex scutellis constans, sutura longitudinali divisus; ab infimo mucrone ad anum duas lineas cum tertia parte inveni, in latitudine trium linearum, anus rotundus, lineam in lumine adaequat, granuli radiatim dispositi, oblongi; sed infima parte majores duae canalem efformant in anum transeuntum, an id pro vagina inserviat dubito; post anum cauda conica incurva, apice nigro fusco, superius processu membranaceo margini superiori adnata. Humeri ad basin granulati, rugosi, quae basis quatuor lineas habet, longitudo humeri quinque linearum, est non angulo, ut in aliis animalibus, sed arcuatim cum brachio junguntur, Brachium sesquiuncia longum, lanceolatum, sex radiis in parte anteriori fulcitur, unguis retractilis in foramine, decem lineas ab apice pinnae distat, pinna sive brachium, in pagina superiore fusco testacea, in inferiore pallidior.

FEMORA duas lineas cum semise longa, argute granulata, tres li-

lijnen breed, de Vinnen zijn zeer dun, en bestaan uit grooter kortjes en zijn negen lijnen lang, en zes lijnen breed.

UIT deze Beschrijving blijkt, dat dit SCHILDPADJE tuschen de *Lederagtige*, en de *Geschaliede*, van den Heer LINNÆUS geplaatst moeten worden. Ik bepaal het zelve aldus.

SCHILDPADJE met Zwempooten, dat een plat Lederagtig Wit Schild heeft, met eene gekorrelde stompe Staart.

THANS ga ik over, tot die andere zeer zeldzaame SCHILDPAD, welke Wijlen de Heer SCHLOSSER zelv van voorneemens was te beschrijven, en welkers afbeelding (hier agter gevoegd,) hij reeds had laten met eenige anderen afrekenen. Zij komt nergens voor, en ik heb dezelve bij geen schrijver gevonden, ik oordeele, dat zij voor de rondagtige van de Heer LINNÆUS moet geplaatst worden, onder den tijtel van:

SCHILDPAD, met gepalmde Voeten, een blads gewijs Schild, dat wat plat is, en gekorrelt, en met een vooruitsteekende Neus.

DE geheele lengte van het Dier is drie duimen, het *Hoofd* is
bree-

DE TESTUDINE CARTILAGINEA. 21

neas, cum tribus quartis partibus lata, pinnae rotundae tenuissimae ex granulis majoribus constant, longitudinem novem linearum, latitudinem sex linearum inveni.

EX hacce descriptione patet, hanc TESTUDINEM, inter Coriaceam, et Imbricatam LINNÆI collocari deberi, ego eam sic definio:

TESTUDO pedibus pinniformibus, testa plana coriacea alba, Caudâ granulata, obtusâ.

JAM nunc ad alteram rarissimam TESTUDINEM venio, quam Clariss. SCHLOSSERUS ipse describere decreverat, cujusque iconem hic adjectam, jam cum aliis depingi curaverat; nullibi occurrit, nec apud ullum auctorem inveni; in systemate itaque Linnaei inferendam, ante Orbicularem censeo, sub hoc titulo.

TESTUDO pedibus palmatis, testa lanceolata planiuscula, granulata, naso elongato.

LONGITUDO totius animalis tribus unciis absolvitur, Caput pla-

breeder dan hoog, van boven zeer glad, met een vel gedekt, dat zwart is, kleine geelwitte stipjes. De *Neus* is twee lijnen lang en steekt als een snuit uit, is van vooren plat, anderhalve lijn in den omtrek, met de Neusgaaten die niers wijze zijn een halve lijn breed; het middelfschot der Neusgaaten is zeer dun, en heeft aan wederzijden een uitsteekzel, het geen de Neusgaaten niersgewijze maakt, deze snuit is met een zeer flauwe dubbele plooi aan de Neusbeenderen vastgehegt, en loopt niet regt, maar is na beneden gebogen, of dit eigenlijk zoo behoort, dan of het door de plaatsing in de fles veroorzaakt is, kan ik niet bepalen. Doch men ziet dit in de Zeedieren meest regt, als in de *Eenboorn-Visch*, *Swaard-Visch*, in veele *Krabben*, en vooral in dat zeer zeldzaame *Krabbetje*, dat de Heer L. JULIAANS, Ervaaren Apotheker alhier, bezit, en ik bij gelegenheid, met eenige andere stukken uit zijn Ed. Cabinet zal beschrijven. Deze snuit loopt uit in zeer dikke verhevene Spieren, van de Opperkaak, welke met witte stippen besprengd zijn, en wanneer ik dezelve te rug trek, komen 'er blaasjes op beide Neusgaten; het Kaakbeen is stevig, zonder tanden, geelbruin of Castanje couleur, het Bovenkaakbeen is langer dan het onderste: De gaaping van den Bek is zeer groot, en staat een

gio plateum, superne glaberrimum, cute tectum nigra, maculis albican-
 tibus minimis inspersâ; Nasus longitudine duarum linearum proboscidis
 instar prominet, anterieus planus, sesquilineam latus, in plano isto
 sitae sunt nares reniformes, semilineam in diametro; septum narium,
 tenuissimum, ab utraque parte, processulo gaudet, unde nares renifor-
 mes, duplici ruga vix visibili osibus nasi adhaeret et quasi implantata
 est, non recta procedit hacce proboscis, sed deorsum inflexa; an
 id ex natura animalis, an vero ex positione in vasculo in quo in spiritu vini
 conservatur, non facile dixerim, in marinis enim videmus, processum
 narium rectâ procedere viâ, ut in pisce Monocerote. Xiphia; in multis
 cancris, praesertim, in rarissimo illo Cancelli, quem in museo suo ser-
 vat D. L. JULIAANS Pharmacopoeus expertissimus, quemque data
 occasione cum aliis ejusdem musei rarioribus describere mihi animus est.
 Ab utraque parte proboscis haec, abit in musculos labii superioris crassissi-
 mos, gibbos, nigros, maculis albidis adpersos, quos si retraho, aer
 per nares exeuns, bullulas in apice proboscidis exserit; maxillare os,
 solidum, edentulum, fulvo fuscum, sive castanei coloris, maxilla supe-
 rior, inferiore longior, Rictus permagnus, unius lineae distantia a Colli
 praeputio distat. Supra musculum labii occurrit, musculus orbicularis
 insignis, qui simul retractoris proboscidis officio fungitur. A proboscide,

lijn van het Hals kraagje af; boven de Lipspier, ziet men eene groote ringspier die te gelijk dient om de snuit te rug te haalen. Van de snuit tot den buitensten hoek van het oog, is de afstand twee lijnen, de oogbol is eijrond, zeer uitsteekende, de groote as is drie lijnen, de kleine twee en een vierde lijn, de afstand der oogen van den kruin gemeeten is een lijn. Het *Ooglid* dekt het oog ter breedte van een vierde lijn, en is zeer gerimpeld, de onderste rand is omgeslaagen, donker bruin met drie reien geele strepen versierd. De oogs-opening is een lijn, de *Oogkring* is donkerbruin, de *Oogappel* zwart, de binnen hoek van 't oog staat een en een halve lijn van het kraagje af. Het *Onderste-Kaakbeen* is veel korter dan het bovenste, van zijn punt tot aan het kraagje vijf en een halve lijn, aan wederzijden legt eene dikke, sterke spier, de *Keel* is as graauw bruin of muisvaal, met vijf groote geelagtige stippen.

DE HALS is breeder dan het Hoofd, en met een kraagje of voorhuidje omgeven, dat met evenwijdige plooijen gerimpeld is, drie en een halv' lijn breed, en loopt naar het schild toe schuin af, en is daar gekorrelt, het heeft seven lijnen middellijns, en dus den omtrek een en een zesde duim, het is een zesde lijn dik.

TUSSEN het kraagje en schild is het vel, aan het zelve van
 onder

DE TESTUDINE CARTILAGINEA. 25

ad cantum exteriorem oculi distantia est duarum linearum, bulbus oculi ovalis valde prominens, axis major trium linearum, axis minor duarum linearum cum quarta parte; distantia oculorum, in vertice mensurata, unius lineae; palpebra, per unam lineam cum quarta parte oculum tegit, rugosa, margine infimo reflexa, nigro fusca, tribus macularum seriebus adornata; lumen sive apertura inter utramque palpebram unius lineae, iris profunde fusca, pupilla nigra, Cantus interior oculi, a colli praeputio lineam cum tribus quartis distat partibus, Maxilla inferior, superiore multo brevior ab apice ad praeputium colli, quinque lineis cum quinta parte adaequat, ad utramque partem musculus crassus validus, color gulae cinereo fuscus sive murinus, maculis quinque magnis albidis.

COLLUM capite latius praeputio undiquaque cinctum rugoso rugis parallelis, latitudo trium linearum cum semisse; versus Clypeum declive, subechinatum, diameter septem linearum, circumferentia itaque unius unciae, cum quinque sextis partibus; crassities octavam lineae partem occupat.

INTER praeputium et scutum adest cutis, inferne clypeo adhaerens,

ander vastgemaakt, ter zijden rimpelig, en loopt naar de voorpooten, zijnde zwart met witte stippen.

HET SCHILD is twee duim en elf lijnen en een half lang van den hals tot het punt: twee duimen en agt lijnen breed, van gedaante als een Olblad. De *Rug* is verheeven, de zijden vlak, bij den hals is de rand omgeboogen, en met groote korrels omzet, die na de zijden kleiner worden, en eindelijk verdwijnen, op den afstand van ontrent vier lijnen begint eene dubbele verheeven lijn, uit langwerpige korrels zaamengefeld, en in 't agterste en vlakke deel van het Schild zaamen loopende, aan wederzijden loopen 'er verscheiden andere groote en kleine, waar van zommige regt anderen krom zijn, gelijk de afbeelding toond, aan de punt van het Schild staan vijf overshandfche purpere vlakken, welke met geel witte stipjes omzet zijn.

HET Schild heeft aan de voorzijde eene aanmerkelijke dikte, van een en een halve lijn, dog word allengskens dunner, zo dat het aan de punt zeer dun is, aan wederzijden van boven van het dunne gedeelte zijn geen streepen, maar alleen stipjes, en op den afstand van drie lijnen van den rand, is het zeer glad en vlak de *Verw* is olijkoleur bruin, met groote bruine vlakken de; gekorrel-

DE TESTUDINE CARTILAGINEA. 27

rens ad latera rugosa, ad pedes anteriores procedit, nigra, punctis albis adspersa.

CLYPEUS duas uncias, undecim lineas, cum semisse continet, acute collari usque ad apicem latitudo duarum unciarum, et octo linearum, figura folium ulmi fere mentitur, DORSUM elevatum, convexum, latera plana; prope collum subreflexus est Clypeus, marginemque gerit notabilibus granulis coronatum, quae ad latera sensim minuuntur, donec ad medium clypei desinunt, ex distantia fere quatuor linearum incipit, linea duplex ex granulis oblongis constans, ad partem posteriorem planam clypei, in unum coeuns, variae ab utraque hujus duplicis lineae parte, occurrunt lineae majores, minores, rectae, curvae, quales icona exhibet, prope apicem clypei quinque maculae fusco purpureae.

CLYPEI crassities a parte anteriore notabilis, semilineam adaequat, sensim tamen decrescit, ita ut ad apicem tenuissima evadat, ad latera superiora in parte tenui nullae striae granulatae, sed modo punctula observantur, et in distantia trium linearum a margine, clypeus planissimus glaberrimus est, color clypei fuscus, maculis magnis fusco brunneis marmoratus, et lineae striaeque granulatae pallidiores, hinc inde in par-

lijnen en streepen zijn ligter, hier en daar is het zelve met witte stippen besprengt, welke men zeer duidelijk ziet, wanneer het dier in heldere mout wijn hangt, dog het Schild droog zijnde, zijn zij bijna niet zichtbaar. Dit Schild is niet beenagtig gelijk in de overige van dit geslacht, nog lederagtig gelijk in de lederagtigen SCHILDPAD van LINNÆUS, maar het is bijna Kraakbeenig, waarom ik het KRAAKBEENIGE SCHILDPADJE noem.

BESCHOUW ik deze SCHILDPAD van onder, zie ik het onderste Schild veel kleiner dan het bovenste, als zijnde maar twee duim en twee lijnen lang, de punt begint van het eind van het kraagje en is stomp, en loopt schuifsch onder de voorpooten door, aan welke het vastgegroeid is, van daar is het aan de onderzijde van het Bovenschild vastgehecht, veel zagter dan het Rugschild zijnde, schijnt het uit verscheiden Kraakbeenderen te bestaan, voor eerst ziet men twee Kraakbeenderen op het midden van de Borst, die vijf lijnen lang zijn, en van gedaante als de Sleutelbeenderen, der vier voetigen, meer dan een' lijn breed, en staan van boven een en een halve lijn van elkander, raaken elkander in hunne buiging, en wijken naderhand van een; en voegen zig aan een ander Kraakbeen, wiens punt en zijden even wijdig aan het Borstschild zijn,

maar

DE TESTUDINE CARTILAGINEA. 29

te Convexa, punctulis albis inspersus, quae omnia pulcerrima apparent, Animale in spiritu vini limpidissimo immerso, sed clypeo sicco vix ac ne vix quidem cerni possunt. Clypeus, hicc non osseus ut in congeneribus, nec coriaceus ut in Testudine Coriacea LINNÆI, sed ad Cartilagineum accedit, inde et nomen Cartilagineae huic novae speciei donavi.

SI a parte inferiori Testudinem contemlor, Video Clypeum Ventralem dorsali multo minorem, ut qui modo duas uncias cum duabus lineis continet; sub praeputii finem incipit mucro clypei obtusus, ab utraque parte oblique sub brachia descendens, quibus connatus est, dein sese paginae inferiori clypei superioris adjungit, multo mollior, quam clypeus dorsalis, variis cartilaginibus sustentari videtur, et quidem primo duabus cartilaginibus in medio pectore positis, quae longitudinem habent quinque linearum, formam fere claviculae humanae, eorum latitudo lineam excedit, a parte superiore per duas lineas cum semise a se distant, in curvatura se tangunt et post eam a se distant, atque invicem discedunt; affiguntur alii cartilagini, cujus mucro atque latera margini clypei pectoralis parallela sunt, sed in distantia sex linearum cum quarta parte arcum efficit ab utraque et sic iterum adscendit, ita ut, distantia a brachiis sit quatuor partes,

maar op den afstand van zes en een tweede lijnen maakt het aan wederzijden een boog, zoo dat de afstand van de Voorpooten vier lijnen is, onder deze boog legt een ruitagtig deel een duim, zeven lijnen lang, een duim en drie lijnen breed, door deszelfs midden loopt eene zeer fijne naauwelijks zichtbaare naad, en in de breedte een kromme kiel, uit het punt, waar deze kiel den naad snijdt, gaan 'er straalsgewijs zeer fijne vezelen, die naauwelijks zichtbaar zijn; agt lijnen boven de Dijen eindigt dit Schild in een beenagtige boog, die met haar uiterste den bovengemelden boog raakt, het buitendeel der boog gaat schuin sch naar boven, en maakt dus met 't buitendeel der eerste eene gelijk beenige hoek, in welke, een andere hoek, of liever verheeven driehoek beslooten is. Onder de onderste punt van de beschreeven Ruit, is de huid naakt, los en rimpelig, en eindigt in de punt der staart, zeven lijnen van het punt der Ruit, begint den *Aars*, bestaande uit een spleet, die een en een halve lijn lang is, ik heb 'er naauwelijks een verkens hair in kunnen brengen, en op de hoogte van een halve lijn voelde ik het stuiten, is dit dan teffens de scheede? en rontsom is de zelve straalsgewijze bezet, met lange korreltjes; de staart is zeer kort een en een halve lijn lang kegelagtig, de verw van het Schild en vel zijn asgraauw.

linearum, sub hocce arcu medio cernitur pars Rhomboidea longitudine unius unciae et septem linearum, latitudine unius unciae cum tribus lineis, per mediam longitudinem transcurrit exilissima vix videnda sutura, et per latitudinem, carina subarcuata, ex centro ubi carina futuram secat, oriuntur fibrae minimae, vix nudo oculo patentes. Octo lineis supra femur terminatur Clypeus in arcum osseum, alterum jam descriptum vertice suo tangens, crus exterior obliquè descendit, sicque cum crure arcus superioris efficit angulum scalenum in cuius area alius angulus sive potius triangulum continetur convexum. Sub apice inferiore Rhombi descripti, cutis est nuda laxa, rugosa in apicem caudae desinens. Septem lineis a mucrone inferiore Rhombi incipit Anus, constans ex rima, sesquilineae longitudinis, vix setam porcinam inmittere potui, et in altitudine semilineae, obstaculum persensi; an ergo vagina? undique radiatim cincta est granulibus oblongis, Cauda brevissima, sesqui lineam longa conica, color clypei et cutis, fusca cinereus.

32. OVER DE KRAAKBEENIGE SCHILDPAD.

DE Pooten zijn gepalmd, de *Voorste* zijn van den hals tot de punt der nagel een duim, vijf lijnen lang, het *Armbeen* is zeven, lijnen, en is met een los, rimpelig, bruin vel gedekt, dat met wit gestipt is, het elleboogs been is tien lijnen lang, de breedte van het armbeen onder het Schild is negen en een half lijn, van boven verheven, van onder plat, en met diepe plooijen gerimpeld, van de elleboog af begint 'er een vlies, dat het elleboogs been en de nagels dekt, zijnde rimpelig, bruin met witte stippen, bij de vingers doorzigtig, egter heb ik 'er geen vaaten in kunnen zien, de vijf vingers zijn krom, de buitenste is drie lijnen lang, de tweede een en een tweede, de derde zes, de vierde drie lijnen; de duim schijnt geknot, en een en halve lijn lang, de nagels zijn bruin en steeken effen uit het vlies uit. Deze met de geknote duim verbeelden bijna een Olijphants voet van onder, van onder ziet men eene bruine als in gebrandde vlak onder de duim en de eerste vinger, de vlak is rond en rimpelig.

ONDER de onderzijde van het ruitagtige deel is aan wederzijde een zeer los vel, aan de anderzijde van het Rugschild vastgegroeid, en een digt bij den staart, van vooren dekt het de zijden van den onderbuik, de *Dy* en de schein, en loopt uit in het vlies, dat de

na-

DE TESTUDINE CARTILAGINEA. 33

PEDES omnes palmati sunt, Anteriores a Collo, ad apicem unguis, unam unciam, et quinque lineas habent, Humerus septem lineas, cute fusca albo maculata, laxa, rugosa tegitur, Brachium decem lineis longum, Latitudo humeri sub clypeo, novem lineis cum semisse est, humerus superius convexus inferius planus, rugosus plicis profundis, a cubitu incipit membrana, brachium unguesque tegens, fusca albo maculata, rugosa, ad digitos diaphana, nulla tamen vasa, in eâ deprehendere potui, nec etiam oculo armato, digiti quinque incurvi, digitus exterior trium linearum est, secundus sex cum quinta parte, tertius sex, quartus trium linearum, pollex truncatus, unius lineae cum semisse, ungues fusci vix e membranâ prominent, pollex vero obtusus truncatus, pedem Elephantinum exacte refert, terminatur macula brunneâ quasi adusta, sub digito indice, et talem observo maculam impresam rotundam rugosam.

SUB latere Rhombi inferiore ab utraque parte cernitur cutis laxissima rugosa, parti inferiori clypei dorsalis adnata, ad caudam desinens, a parte anteriore tegit partem lateralem abdominis, femur, tibiam et tandem in membranam diaphanam, digitos tegentem abit. Femur

nagels dekt. De *Dy* is vier lijnen lang zes lijnen breed, plat en dik gespierd, de *Scheen* is zeven en een half lijn. Van de *Hiel* tot de langste nagel, zijn 'er zes en drie vierde lijn. Het vel dat de *scheen* dekt is vijf lijnen breed. De duim is geknot, en met eene brandverwige vlak gemerkt, de voorvinger is even als de duim geknot, en heeft geen nagel, en schoon de nagel van de middel vinger zeer stijf is, is 'zij ook met een vlies gedekt. De lengte der Vingeren; is als die der voorvoeten.

DUS vertoont zig Wel Ed. Heer, deze zeer zeldzaame SCHILDPAD, de lange Neus, zoo verschillende van de overige van het geslacht toont mischien een verschillend soort van adem haling; ten minsten in die SCHILDPADDEN, welke ik in verscheiden Cabinetten gezien heb, en zelv' bezit heb ik gezien, dat de Neusgaaten van alle de Palmpootige SCHILDPADDEN, met een dun middelschot gescheiden, rond, en aan het uiterste van het Kaakbeen geplaatst waaren, en in die, welke Vin en Zwempoten hebben, staan de Neusgaaten verder af, en zijn langwerpiger. Het is ook waar, dat de ZEE-SCHILDPAD zoo veel Lugts niet nodig heeft; want zij heeft veel Lugts in het Ligchaam, en de sstrandere REDI heeft Lugt in het bloed van een SCHILDPAD gevonden,

DE TESTUDINE CARTILAGINEA. 35

quatuor lineas longum, sex lineas latum compressum, musculis crassis instructum, Tibia septem lineas continet cum semisse. A calcaneo, ad ultimum unguium longissimum sex lineae cum tribus quartis partibus, membrana tibiam cingens quinque lineis lata est. Pollex, truncatus, macula adusta notatus, sub pollice duae maculae adustae oblongae digitus index aequae ac pollex truncatus est, et ungue caret, digiti medii unguis quamvis membranâ tectus validus est, longitudo degitorum eadem ac in pedibus anterioribus.

SIC *Vir* amplissime se habet haecce rarissima TESTUDO, nasus elongatus, tamque a congeneribus diversus, forsân aliud respirationis genus indicit. In omnibus saltem, quas ipse possideo testudinibus, et quas in variis museis videre licuit, observavi, nares testudinum palmipedum, gracili modo septo, esse separatas rotundas, easque in apice rostri locatas, dum, in iisque pedes pinniformes atque natatorios habent, nares magis distant, longioresque sunt, Certum est TESTUDINI marinae tanto aeri haud opus esse, quam terrestri, nam illa aere plena est, imo et sagacissimus REDI aerem in sanguine TESTUDINIS marinae invenit; et, Cl. MERY, invenit in TESTUDINE Americana, quod aer sive per venas, sive per arterias Cordi immisus ventriculos, aurículas cordis atque omnia vasa repleat, Praeterea Cor TESTUDINIS

en de beroemde MERY, zag in eene *Americaansche ZEE-SCHILDPAD*, dat de, Lugt, door aders, of flagaders in het hart gebragt, de holligheden, Ooren en alle de vaaten van het hart vulde. Het hart van eene *LAND-SCHILDPAD*, is halfrond, dat van eene *ZEE-SCHILDPAD* kegelagtig, wat het zamenstel van hart en vaaten belangt, hier over verdiend, geleezen te worden het geen de Heer MERY gefchreeven heeft. (*Mem. de l, acad. des sc. 1704. Collect. acad. Tom. VIII. p. 297. sqq.*)

HIER te Lande, de *SCHILDPADDEN* zeer zeldzaam zijnde, worden zij in de Geneeskunde niet gebruikt. Het uitgekookte Sap uit het Vleefch der *SCHILDPADDEN*, word in *Vrankryk* in borftziekten aangepreezen; het Vleefch der *SCHILDPAD* is het voornaamfte deel van dat Geneesmiddel, dat in de *Paryfche Apotheek* onder den naam van *Syroop van SCHILDPADDEN* bekend is, en in Longeteering voorgeschreeven word. Het olijagtige fap, zijnde balsmagtig en verdikkend, word met goed gevolg in de teering en Sluipkoortzen gebruikt (*Zie Hift. Nat. des Anim. Tom. II. Part. II. p. 316.*)

MAAR om Uw geduld Wel Ed. Heer niet langer te tergen
en

DE TESTUDINE CARTILAGINEA. 37

terrestres hemisphaericum est, TESTUDINIS Marinae vero Conicum, quod ad structuram Cordis, vasorumque adinet legi merentur, quae Cl. MERY descripsit (Mem. de l' Acad. des Scienc. 1704. Collect. acad. Tom. VIII. pag. 297.)

IN hisce regionibus, ubi valde rarae TESTUDINES, in usum medicum haud vertuntur, succus ex Carne excoctus, in Gallia, in morbis pectoris laudatur, Caro TESTUDINIS basis illius medicamenti, quod in Pharmacopaea Parisina, sub nomine Syrupi TESTUDINIS, prostat, in Phtisi pulmonali adhibetur. Succus oleosus balsamicus incrasans, cum successu, in Phtisi et febre Hectica praescribitur. Vid Hist. Natur. des Anim Tom. II. part. II. p. 316.

SED ne tua Vir Amplisf. amplius abutar patientia, et tibi
EPIST. III. K jam

38 OVER DE KRAAKBEENIGE SCHILDPAD.

en UEd. Geftr. geene aan UEd. bekende, zaaken voor wat
nieuws op te dischen, zal ik hier eindigen mij in U Wel. Ed.
Geftr. hooggeagte vriendschap aan beveelende,

WEL EDL GESTRENGE HEER!

U Wel Ed. Geftr. Onderdanige Dienaar

UTRECHT, den
15 August. 1769.

P. B O D D A E R T.

III. BRIEF.

DE TESTUDINE CARTILAGINEA. 39

jam diu notissima, pro novis proponam, hic sisto, mei memoriam tibi grate Commendo. Vale.

ULTRAJECTI 15 Augusti

M C I D C C L X I X.

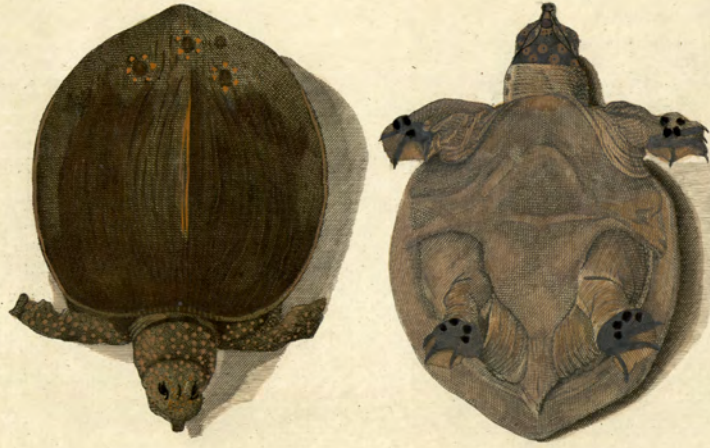
E R R A T A.

NECESSARIO CORRIGENDA.

Pag.	3.	linea	7.	<i>pro Lacertae scutis</i>		<i>lege Lacertae scutis,</i>
---	7.	---	12.	--- <i>bumacitate</i>	---	--- <i>humanitate.</i>
---	9.	---	4.	--- <i>parte,</i>	---	--- <i>parte</i>
---	15.	---	5.	--- <i>Cathetopeatum</i>	---	--- <i>Cathetoplateum.</i>
---	19.	---	12.	--- <i>linearum, est</i>	---	--- <i>linearum est,</i>
---	27.	---	10.	--- <i>incipit,</i>	---	--- <i>incipit</i>

ZINHINDERENDE DRUKFEILEN.

Pag.	10.	regel	18.	staat <i>schak.</i>		lees <i>schatk.</i>
	12.	---	7.	--- 47.	---	74.
	14.	---	2.	--- bezet	---	bezet;
	---	---	14.	--- (op dat ik UEd)	---	(op dat ik UEd.
	---	---	15.	--- duide	---	duide,
	18.	---	7.	--- breedt	---	breedte.
	26.	---		(laatste) vlakken de;	---	vlakken; de

J. Dabbelet pincis.

C. de Schiller fecit.